

UNIVERZITET U PRIŠTINI
MEDICINSKI FAKULTET
Kosovska Mitrovica

УНИВЕРЗИТЕТ У ПРИШТИНИ
МЕДИЦИНСКИ ФАКУЛТЕТ

ПРИМЛ. ПР. 16.16.2018
Опр. Ј. 09-2218

NASTAVNO NAUČNOM VEĆU

PREDMET: Izveštaj komisije za ocenu podobnosti teme i kandidata za izradu doktorske disertacije kandidata dr Azre Lukač

Na osnovu odluke Nastavno naučnog veća Medicinskog fakulteta u Prištini, sa sedištem u Kosovskoj Mitrovici, broj 05-1863 od 25.09.2018. godine, Dekan fakulteta doneo je Odluku o formiranju Komisije za ocenu podobnosti teme i kandidata za izradu doktorske disertacije pod naslovom OPTIMALIZACIJA RADA U VANBOLNIČKOM PORODILIŠTU KAO USLOV SMANJENJA PERINATALNOG MORBIDITETA I MORTALITETA I NJEGOVA ULOGA U PROMOCIJI FIZIOLOŠKOG POROĐAJA.

Formirana komisija je u sastavu:

Prof. dr Slaviša Stanišić – predsednik

Prof. dr Jelena Stamenković – član (Medicinski fakultet Beograd)

Prof. dr Nenad Šulović – član – mentor

Nakon pregledanog materijala, dostavljenog od strane kandidata, Komisija podnosi sledeći:

IZVEŠTAJ

1. OCENA PODOBNOSTI KANDIDATA

Dr Azra Lukač, rođena 06. Marta 1973.godine u Rožajama. Osnovno obrazovanje završila je sa odličnim uspjehom i dobitnik je Luča diplome. Srednju školu, gimnaziju završila je sa odličnim uspjehom, takođe sa nagradom Luča. Osvojila prvo mjesto na Saveznom takmičenju „Nauka mladima“, rad iz oblasti genetike. Diplomirala 1999. Godine u Prištini na odseku Opšta medicina, sa prosečnom ocenom 7,72. Doktorske studije upisala školske 2013/2014, a specijalističke studije iz oblasti ginekologije i akušerstva 29.01.2010. u trajanju od 4 godine na Medicinskom fakultetu u Beogradu sa ocenom 10. Živi i radi u Rožajama, na Ginekološko-akušerskoj službi sa vanbolničkim porodilištem.

Spisak publikovanih radova kandidata:

- **Lukač A.**, Jovanović M., Šulović N., Učestalost suspektnog nalaza na grlicu materice na teritoriji Opštine Rožaje u period od 2011-2012. god., doi 10.5937/pramed 1601047L
- Jovanović M., **Lukač A.**, Šulović N., Ilić A., Kapetanović S., Najučestalije vaginalne infekcije kod trudnica na teritoriji Opštine Gračanica u periodu 2013-2014. god, doi 10.5937/pramed 1601053J
- **Lukač A.**, Šulović N., Smiljić S., Ilić A., Šaban O., The Prevalence of the Most Important Risk Factors Associated with Cervical Cancer, DOI: [10.5455/msm.2018.30.131-135](https://doi.org/10.5455/msm.2018.30.131-135)
- Šulović N., Marjanović S., Šulović Lj., Jovanović M., **Lukač A.**, Terapijski modaliteti twin to twin transfuzionog sindroma, Praxis Medica 44/1, 95-100
- **Lukač A.**, Prevremeni porođaj, prevencija i posledice, Zbornik radova XXXV Sabora ljekara sjeverne Crne Gore i jugozapadne Srbije, Pljevlja, 2014
- **Lukač A.**, Zastupljenost vaginalnih infekcija trudnica na teritoriji Opštine Rožaje, Zbornik radova XXXIX Sabora ljekara sjeverne Crne Gore i jugozapadne Srbije, Berane, 2018.

2. OCENA PODOBNOSTI TEME:

2.1. OCENA FORMULISANJA NASLOVA TEME:

Kandidat je predložio temu pod naslovom „Optimalizacijarada u vanbolničkomporodilištu kao uslovsmanjena perinatalnog morbiditeta i mortaliteta i njegova uloga u promociji fiziološkog porođaja“. Naslov teme je potpun, precizan i usklađen sa postavljenim ciljevima i hipotezama i ukazuje na problem koji će se u radu obrađivati. Tema je vrlo aktuelna i značajna zbog rapidnog porasta broja carskih rezova, kako u svijetu tako i u Crnoj Gori, neposrednih ranih i udaljenih komplikacija, uprkos nedostatka dokaza koji pokazuju povećanje perinatalne koristi ukoliko se trudnoća završi ovim načinom. Takođe ukazuje na promociju fiziološkog porođaja.

2.2. OCENA POSTAVLJENIH CILJEVA ISTRAŽIVANJA

Kandidat je taksativno i veoma precizno postavio ciljeve istraživanja:

- Postizanje optimalnog stanja trudnice i porodilje koje bi garantovalo adekvatne preduslove za fiziološki porođaj i kreiranje uslova mikrosredine koja bi doprinela smanjenju napetosti i anksioznosti koji sam čin porođaja nosi
- Kritički osvrt na carski rez kao način završetka porođaja

2.3. OCENA POSTAVLJENE RADNE HIPOTEZE

Polazeći od činjenice da povećan broj carskih rezova i svih njegovih negativnih implikacija, uprkos nedostatku dokaza koji pokazuju povećanje perinatalne koristi, a takođe i činjenice da je fiziološki porođaj najoptimalniji način njegovog završetka, to je tema pogodna u cilju optimazacije uslova kako u bolničkim, tako i vanbolničkim porodilištima, čime bi smo smanjili procenat carskih rezova. Kandidat je postavio radnu hipotezu koja je stručna, adekvatno formulisana i naučno proverljiva.

2.4. OCENA PRIMENJENE METODE ISTRAŽIVANJA

Studija se bazira na prospektivnom praćenju trudnica i porodilja koje su kontrolisane i porođene u vanbolničkom porodilištu Rožaje i trudnica i porodilja koje su praćene i porođene u bolničkom porodilištu Opšte bolnice u Beranama. U vanbolničkom porodilištu Rožaje, koje je najveće od pet postojećih u Crnoj Gori, godišnje se obavi između 130 i 150 porođaja, a u bolnici u Beranama oko 950.

Ispitivanje će se sprovesti u periodu od najmanje dvije godine 2017-2018. godina. Planirano je da se studijom obradi oko 240 trudnica koje će biti podijeljene u četiri grupe po 60 pacijentkinja.

Prva grupa sačinjava pacijentkinje čija je trudnoća praćena u ginekološkoj ambulatni Rožaje i koje porođene u vanbolničkom porodilištu Rožaje, koristeći optimizirajući indeks.

Drugu grupu čine pacijentkinje koje su porođene u vanbolničkom porođištu a čija trudnoća nije bila praćena i ginekološkoj ambulanti Rožaje.

Treći grupa pretstavlja pacijentkinje koje su praćene u ginekološkoj ambulanti Rožaje koristeći optimizirajući indeksa, ali su porođene u opštoj bolnici Berane.

Četvrtu grupu obuhvataju trudnice i porodilje koje su porođene u opštoj bolnici i čija je trudnoća nije bila kontrolisana u ambulanti Rožaje.

Da bi se obezbedila približna homogenost među grupama odabrane pacijentkinje klasifikovane su po određenim kriterijumima:

Osnovni kriterijumi za uključivanje u studiju su:

- godine (između 20 i 40),
- višerotke (ne više od tri trudnoće),
- trudnice bez pregravidno zabeleženog komorbiditeta.
- Kriterijumi za isključivanje iz studije:
  - prvortke,
  - prethodni carski rez ili bilo koja operacija koja podrazumeva ožiljak na materici (miomektomija, metroplastika, adenomioza),
  - multifetalna trudnoća,
  - više od tri porođaja,
  - trudnice čije su trudnoće nastale nekom od postupaka vantelesne oplodnje.

Prvortke imaju statistični veći procenat završavanja trudnoće carskim rezom. Prethodni carski rez u visokom postotku jeste indikacija da se u naredna trudnoća završi na isti način, mada nije apsolutna indikacija za operativno završavanje trudnoće. Bilo koja operacija sa sledstvenim ožiljkom na materici je indikacija za operativno završavanje trudnoće. Trudnoće nastale nakon postupka asistirane reprodukcije se u velikoj većini slučajeva završavaju carskim rezom, koja još uvek nije apsolutna indikacija ali postaje nepisano pravilo.

Pošto se u vanbolničkom porođištu Rožaje svi porođaji završavaju "per vias vaginalis", posebno interesantan podatak bi nam pretstavljao način završavanja trudnoće u bolničkom porođištu. A kada se radi o trudnoćama koje su završene "per vias abdominalis", koji je to procenat, koje su indikacije i da li postoji razlika između treće (praćena u ambulanti Rožaje) i četvrte grupe. Prva i druga grupa bi se odnosile na ispitivanje postojanja eventualne razlike u načinu praćenja trudnoće na osnovu indeksa optimalnosti i bez njega. Takođe i da li postoje značajne razlike među grupama u neonatalnom i postpartalnom segmentu.

Osnovu na kojoj bi se baziralo prećanje stanja pacijentkinje pre i tokom trudnoće, u toku i nakon porođaja, kao i stanje ploda i neonatusa predstavljao bi indeks optimalnosti. Nastao je u Sjedinjenim Američkim Državama (SAD – USA,) devedesetih godina XX veka, a modifikovan je 2001 i 2006. (Patricia Aikis Murhy et al.) godine kakav se i danas koristi uz petogodišnje ažuriranje. U upotrebi je najviše u SAD i Velikoj Britaniji i Skandinavskim zemljama. Podrazumeva i gaji koncept optimalnosti koji se različit od stanja normalnog

Pre svega će se obratiti pažnja na klinikometrijsko ispitivanje, na osnovu segmenata indeksa optimalnosti (socijalni segment, antenatalni, intrapartalni neonatalni i postpartalni) i dodatnim dopunskim pretragama te sprovedenim terapijskim merama ukoliko to zahteva stanje trudnice i porodilje. Posebna pažnja će biti posvećena ispitivanju parametara sadržanih u Perinatalnom Indeksu Ishoda Porođaja (22 u intrapartalnom i 10 u neonatalnom i postapartalnom delu). Parametri u prilogu 1. (Optimizirajući indeks US, OI-US).

Svaki parametar koji se nalazi u OP-US se ocenjuje kao optimalni ili ne i obelažava se sa 1 (optimalni) ili sa 0 (koji nije optimalan). Tako dobijeni rezultat se poredi sa već postojećom studijom ili studijama koji su referentni za taj parametar. Dobijeni rezultat za svaki parametar se izražava procentualno ili grupno za svaki od pet segmenata OP-US.

Psihometrijsko ispitivanje će biti sprovedeno u ranom postpartalnom periodu i obuhvatiće pitanja iz upitnika vanbolničkog porodilišta Rožaje (profesionalni tretman i podrška, podrška partnera, kontinuirana nega, dužina boravka u bolnici, ishrana i nega novorođenčeta, socialna potpora, adekvatna komunikacija sa osobljem, sprovedena edukacija porodilje). (preuzeta iz WOMEN's views of Birth Postnatal Satisfaction Questionnaires (WOMBPN SQ) . Prilog 2.

Parametri koji će biti praćeni i komparirani kod trudnica:

Krvni pritisak

Prištaaj telesne težine sa Body Mass Index-om (BMI)

Biohemiski neinvazivni skrining hromozomopatija prvog i drugog trimestra.

Kompletna krvna slika (KKS): Eritrociti, Hemoglobin, Hematokrtit, Trombociti, Leukociti

Biohemijske analize: Glikemija, Ukupni proteini, Albumini, , Klirensi uree i kreatinina, Transaminaze.

Urin sa urinokulturom

Vaginalni i cervikalni bris

Ultrasonografski parametri rasta i razvoja ploda: Biparijetalni dijametar (BPD), Cirkumferencija fetalne glavice (HC), Cirkumferencija fetalnog abdomena (AC), Dužina femura (FL). Količinu plodove vode, Izgled i lokalizaciju posteljice, Biofizički profil ploda (BFP), Merenje dužine cerviksa.

Trajanje porođaja, osobine plodove vode, težina i izgled posteljice.

Parametri koji će biti praćeni i komparirani kod neonatusa:

Telesna težina i dužina na rođenju

Apgar skor u prvoj i petoj minuti

U obradi podataka dobijenih tokom studije korišćiće se statistička metodologija rada. Obrada podataka i analiza rezultata sastojaće se iz više etapa. U prvoj etapi statističke obrade rezultata formiraće se baza podataka za sve bolesnike, a potom će se izvršiti njihovo sređivanje, grupisanje i tabelarno i grafičko prikazivanje rezultata po ispitivanim obilježjima. Statistička obrada izvršiće se deskriptivnim statističkim metodama za testiranje statističkih hipoteza.

Za opis parametara od značaja, u zavisnosti od njihove prirode, korišćiće se mjere deskriptivne statistike: frekvencije, procenti, srednja vrijednost (prosjeak), meidijana, standardna devijacija (SD) i opseg (raspon). Osim deskriptivne statistike za utvrđivanje razlike između grupa podataka korišćiće se X^2 test, Fisher-ov test i Studentov t-test.

Za testiranje hipoteze o značajnosti razlike korišćiće se ANOVA test za testiranje hipoteze o razlici učestalosti korišćiće se X^2 test.

Statističke hipoteze testiraće se na nivou statističke značajnosti od 0.05 i 0.01. Za statističku obradu rezultata korišćiće se softverski program SPSS Statistics 21.

2.5. OCENA PODOBNOSTI USTANOVE

Istraživanje će se obaviti u Domu zdravlja u Rožajama, ginekološko-akušerska služba sa vanbolničkim porodilištem, kao i Opštoj bolnici u Beranama, ginekološko-akušerskom odeljenju. Ove ustanove ispunjavanju neophodne uslove za istraživački rad koji je vezan za predloženu temu.

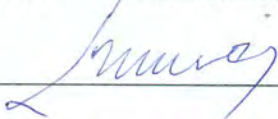
ZAKLJUČAK

Naučna opravdanost ove doktorske disertacije, proizilazi, pre svega iz činjenice da će se unapređenjem uslova rada u vanbolničkim porodilištima u skladu sa novinama, koje su preuzete iz optimizirajućeg indeksa povećati broj porođaja per vias vaginalis, da će se primenom optimizirajućeg indeksa smanjiti perinatalni mortalitet, a naročito morbiditet trudnica, porodilja i neonatusa. Da se ovakvim pristupom povećava motivacija trudnice ka vaginalnom načinu završetka porođaja.

Na osnovu analize priložene dokumentacije, članovi komisije smatraju da predložena tema doktorske disertacije „Optimalizacija rada u vanbolničkom porodilištu kao uslov smanjena perinatalnog morbiditeta i mortaliteta i njegova uloga u promociji fiziološkog porođaja“ u potpunosti ispunjava uslove za originalan naučni doprinos u istraživanjima. Kandidat dr Azra Lukač ima sve preduslove da ovu temu uspešno realizuje.

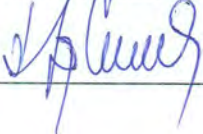
Članovi komisije:

Prof. dr Slaviša Stanišić – predsednik

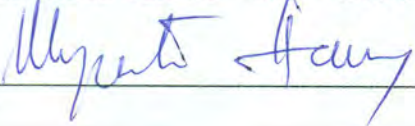

Prof. dr Jelena Stamenković – član (Medicinski fakultet Beograd)

Prof. dr Nenad Šulović – član - mentor
